

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (åttonde avdelningen)

den 1 december 2022*

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 2011/7/EU – Bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner – Ersättning för borgenärens indrivningskostnader vid sen betalning av gäldenären – Artikel 6 – Fast minsta belopp om 40 euro – Flera sena betalningar av ersättning för leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster av periodisk karaktär vilka följer av ett och samma avtal”

I mål C-370/21,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht München I (Regionala domstolen i München I, Tyskland) genom beslut av den 19 april 2021, som inkom till domstolen den 15 juni 2021, i målet

DOMUS-Software-AG

mot

Marc Braschoß Immobilien GmbH

meddelar

DOMSTOLEN (åttonde avdelningen),

sammansatt av tillförordnade avdelningsordföranden N. Piçarra (referent) samt domarna N. Jääskinen och M. Gavalec,

generaladvokat: A. Rantos,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- DOMUS-Software-AG, genom T. Schwartz, Rechtsanwalt,
- Europeiska kommissionen, genom G. Gattinara och C. Hermes, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 6.1 och 6.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EUT L 48, 2011, s. 1), jämförd med artikel 3 i samma direktiv.
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan DOMUS-Software-AG (nedan kallat Domus) och Marc Braschoß Immobilien GmbH (nedan kallat MBI) angående ett yrkande om fast ersättning för indrivningskostnader till följd av successiva sena betalningar inom ramen för ett och samma avtal.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 3, 17, 19 och 22 i direktiv 2011/7 anges följande:
 - ”(3) Många betalningar vid handelstransaktioner mellan ekonomiska aktörer eller mellan ekonomiska aktörer och offentliga myndigheter görs senare än vad som parterna enats om i avtalet eller i standardavtalsvillkoren. Trots att varorna och tjänsterna tillhandahållits betalas fakturorna för dem i många fall långt efter förfallodatum. Dessa sena betalningar inverkar negativt på företagens likviditet och komplicerar deras ekonomiska förvaltning. Det påverkar också deras konkurrenskraft och lönsamhet när borgenären behöver extern finansiering på grund av sena betalningar. ...
 - ...
 - (17) En gäldenärs betalning bör anses vara sen med avseende på möjligheten att utkräva ränta vid sen betalning när borgenären inte förfogar över det förfallna beloppet på förfalldagen, under förutsättning att borgenären fullgjort sina lagstadgade och avtalsenliga skyldigheter.
 - ...
 - (19) Borgenären måste få skälig ersättning för sina indrivningskostnader till följd av sena betalningar för att motverka sena betalningar. Indrivningskostnaderna bör också omfatta indrivning av administrativa kostnader och ersättning för interna kostnader till följd av sena betalningar, för vilka detta direktiv bör fastställa ett minsta fast belopp som får kumuleras med räntan vid sen betalning. Syftet med ersättning i form av ett fast belopp bör vara att begränsa de administrativa och interna kostnaderna i samband med indrivning. ...
 - ...

- (22) Detta direktiv bör inte hindra betalning genom avbetalning eller delbetalning. Varje avbetalning eller delbetalning bör emellertid betalas enligt de överenskomna villkoren och omfattas av de bestämmelser om sena betalningar som fastställs i detta direktiv.”
- 4 I artikel 1.1 och 1.2 i detta direktiv, som har rubriken ”Syfte och tillämpningsområde”, föreskrivs följande:
- ”1. Syftet med detta direktiv är att bekämpa sena betalningar vid handelstransaktioner, för att se till att den inre marknaden fungerar väl och därigenom främja företagets, särskilt de små och medelstora företagets, konkurrenskraft.
2. Detta direktiv ska gälla alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner.”
- 5 I artikel 2 i nämnda direktiv föreskrivs följande:
- ”I detta direktiv avses med
1. handelstransaktioner: transaktioner mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning,
- ...
4. sen betalning: betalning som inte skett inom den avtalsenliga eller lagstadgade tidsfristen för betalning och där de villkor som fastställts i artikel 3.1 eller 4.1 har uppfyllts,
- ...”
- 6 I artikel 3 i samma direktiv, som har rubriken ”Transaktioner mellan företag”, föreskrivs följande i punkt 1:
- ”Medlemsstaterna ska säkerställa att borgenären, vid handelstransaktioner mellan företag, är berättigad till ränta vid sen betalning utan att det krävs en påminnelse om följande villkor är uppfyllda:
- a) Borgenären har fullgjort sina avtalsenliga och lagstadgade skyldigheter.
- b) Borgenären har inte mottagit det förfallna beloppet i tid, under förutsättning att gäldenären ... är ansvarig för dröjsmålet.”
- 7 I artikel 5 i direktiv 2011/7, med rubriken ”Betalningsplaner”, föreskrivs följande:
- ”Detta direktiv ska inte påverka parternas möjligheter att, i enlighet med de relevanta bestämmelserna i tillämplig nationell rätt, avtala om betalningsplaner för avbetalningar. Då någon av avbetalningarna inte görs före det överenskomna datumet, ska ränta och ersättning som föreskrivs i detta direktiv beräknas endast på grundval av de belopp som förfallit.”

8 Artikel 6 i detta direktiv, med rubriken ”Ersättning för indrivningskostnader”, har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna ska säkerställa att borgenären, om ränta vid sen betalning ska utgå vid handelstransaktioner i enlighet med artikel 3 eller 4, har rätt till minst ett fast belopp om 40 [euro] av gäldenären.

2. Medlemsstaterna ska se till att det fasta belopp som avses i punkt 1 är betalbart utan att det krävs en påminnelse och som ersättning för borgenärens egna indrivningskostnader.

3. Borgenären ska ha rätt att utöver det fasta belopp som anges i punkt 1 få skälig ersättning från gäldenären för alla indrivningskostnader som överskrider detta fasta belopp och som uppkommit till följd av gäldenärens sena betalning. Detta kan omfatta bland annat kostnader som uppkommit på grund av att en jurist eller en indrivningsbyrå anlitas.”

9 Artikel 7 i nämnda direktiv har rubriken ”Oskäligen avtalsvillkor och bruk”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska se till att ett avtalsvillkor eller ett bruk om tidpunkt eller period för betalning, räntesats för ränta vid sen betalning eller ersättning för indrivningskostnader antingen inte är verkställbart eller ger upphov till skadeståndskrav om det är grovt oskäligt mot borgenären.

När det fastställs om ett avtalsvillkor eller ett bruk är grovt oskäligt mot borgenären, på ett sätt som avses i första stycket, ska alla omständigheter i fallet beaktas, inklusive:

...

c) om gäldenären har något objektivt skäl för att avvika ... från det fasta belopp som avses i artikel 6.1.”

Tysk rätt

10 I 286 § punkterna 1 och 3 i Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen) (nedan kallad BGB) föreskrivs följande:

”(1) Om gäldenären inte fullgör sin skyldighet efter en påminnelse från borgenären, vilken har utfärdats efter förfallodagen, medför påminnelsen att prestationen ska anses vara försenad. Väckande av talan i syfte att prestationen ska tillhandahållas och delgivning av ett betalningsföreläggande inom ramen för ett motsvarande förfarande likställs med en påminnelse.

...

(3) En gäldenär ska anses vara sen med betalningen senast 30 dagar efter det att skulden förfallit till betalning och en faktura eller en likvärdig begäran om betalning mottagits, om betalning då inte redan ägt rum. ...”

11 I 288 § punkt 5 i denna lag föreskrivs följande:

”Om gäldenären inte är konsument har borgenären för en fordran dessutom rätt till ett fast belopp på 40 euro när gäldenären är sen med betalningen. Detta gäller också när fordran avser förskottsbetalning

eller annan avbetalning. Det fasta beloppet enligt första meningen ska avräknas från skadeersättning som ska betalas, om skadan utgörs av rättsliga kostnader.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 12 Domus och Braschoß, två företag bildade enligt tysk rätt, ingick den 21 augusti 2019 ett avtal om underhåll av programvara som MBI hade förvärvat mot en månatlig betalning på 135 euro exklusive mervärdesskatt, som skulle betalas i början av varje faktureringsperiod.
- 13 Den 11 september 2019, den 1 oktober 2019 och den 1 januari 2020 utfärdade Domus i enlighet med avtalet fakturor för september 2019 (133,04 euro), oktober till december 2019 (399,13 euro) respektive januari till mars 2020 (399,13 euro). Vid varje tillfälle erhöll MBI fakturorna dagen efter utfärdandet.
- 14 Dessa fakturor betalades inte i tid och Domus väckte därför talan vid Amtsgericht München (Distriktsdomstolen i München, Tyskland) och yrkade att MBI skulle förpliktas att till bolaget betala den utestående huvudfordran jämte dröjsmålsränta samt en fast ersättning om 40 euro för var och en av de tre obetalda fakturorna, det vill säga totalt 120 euro, i enlighet med 288 § punkt 5 i BGB, för uppkomna indrivningskostnader.
- 15 Nämnda domstol biföll Domus talan såvitt avsåg den utestående huvudfordran. Den förpliktade emellertid endast MBI att betala ett enda fast belopp om 40 euro jämte ränta. Nämnda domstol bedömde att Domus, eftersom det rörde sig om ett och samma avtal som gav upphov till periodiska betalningar, enligt en teleologisk tolkning av 288 § punkt 5 BGB, genom vilken artikel 6 i direktiv 2011/7 införlivades med tysk rätt, endast hade rätt till ett enda fast belopp.
- 16 Domus överklagade denna dom till Landgericht München I (Regionala domstolen i München I, Tyskland), som är den hänskjutande domstolen, och yrkade att MBI skulle förpliktas att betala 80 euro, vilket motsvarade de två andra krävda fasta beloppen.
- 17 Den hänskjutande domstolen har angett att den är benägen att tolka direktiv 2011/7 så, att när ett flertal fordringar föreligger till följd av flera sena periodiska betalningar vilka alla grundar sig på ett och samma avtal, har borgenären åtminstone rätt till ett fast belopp om 40 euro per fordran.
- 18 Mot denna bakgrund beslutade Landgericht München I (Regionala domstolen i München I) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Ska artikel 6.1 och 6.2 i direktiv 2011/7/EU, jämförd med artikel 3 i samma direktiv, tolkas på så sätt att, vid periodiskt uppkommande fordringar på betalning på grundval av ett och samma avtal, föreligger en rätt till betalning av ett fast belopp om minst 40 euro per fordran?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 19 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 6.1 i direktiv 2011/7, jämförd med artikel 3 i samma direktiv, ska tolkas så, att när ett och samma avtal föreskriver leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster av periodisk karaktär, vilka var och en ska betalas inom en viss tidsfrist, ska det minsta fasta beloppet om 40 euro då betalas för varje sen betalning, som ersättning till borgenären för indrivningskostnader, eller ska det betalas endast en gång, oberoende av antalet sena betalningar.

- 20 För det första ska det i detta hänseende erinras om att medlemsstaterna enligt artikel 6.1 i direktiv 2011/7 ska säkerställa att borgenären, om ränta vid sen betalning ska utgå vid handelstransaktioner, har rätt till minst ett fast belopp om 40 euro som ersättning för indrivningskostnader. Punkt 2 i nämnda artikel 6 ålägger dessutom medlemsstaterna att se till att detta fasta belopp är automatiskt betalbart, utan att det krävs en påminnelse till gäldenären, samt att det utgör en ersättning för borgenärens indrivningskostnader. Enligt punkt 3 i nämnda artikel ska borgenären ha rätt att utöver det fasta belopp som anges i punkt 1 få skälig ersättning från gäldenären för alla indrivningskostnader som överskrider detta fasta belopp och som uppkommit till följd av gäldenärens sena betalning.
- 21 Begreppet ”sen betalning”, som ligger till grund för borgenärens rätt att från gäldenären inte bara erhålla dröjsmålsränta enligt artikel 3.1 i direktiv 2011/7, utan även ett minsta fast belopp om 40 euro, enligt artikel 6.1 i direktivet, definieras i artikel 2 led 4 i direktivet som varje betalning som inte skett inom den avtalsenliga eller lagstadgade tidsfristen för betalning. Eftersom nämnda direktiv, enligt artikel 1.2, täcker ”alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner”, är begreppet ”sen betalning” tillämpligt på varje handelstransaktion sedd var och en för sig (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 oktober 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, punkt 28).
- 22 För det andra fastställer artikel 6.1 i direktiv 2011/7 villkoren för att ett minsta fast belopp om 40 euro ska kunna utkrävas vid handelstransaktioner mellan företag genom att hänvisa till artikel 3 i direktivet. I punkt 1 i denna artikel föreskrivs att medlemsstaterna, vid handelstransaktioner mellan företag, ska säkerställa att en borgenär som har fullgjort sina skyldigheter och som inte har mottagit det förfallna beloppet i tid är berättigad till ränta vid sen betalning, utan att det krävs en påminnelse, förutom om gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet (se, analogt, dom av den 20 oktober 2022, C-585/20, BFF Finance Iberia, EU:C:2022:806, punkt 31 och där angiven rättspraxis).
- 23 Det framgår av detta att rätten att erhålla ränta vid sen betalning som föreskrivs i artikel 3.1 samt rätten till det minsta fasta belopp som föreskrivs i artikel 6.1 i direktiv 2011/7 följer av en ”sen betalning”, i den mening som avses i artikel 2 led 4 i direktivet, och att de således är kopplade till ”handelstransaktioner” sedda var för sig. Vidare konstaterar domstolen att denna ränta, precis som det fasta beloppet, blir automatiskt utkrävbar när den betalningsfrist som föreskrivs i artikel 3.3 till 3.5 i samma direktiv löpt ut, under förutsättning att villkoren i artikel 3.1 är uppfyllda. I skäl 17 i direktiv 2011/7 anges i detta avseende att ”[e]n gäldenärs betalning bör anses vara sen med avseende på möjligheten att utkräva ränta vid sen betalning när borgenären inte förfogar över det förfallna beloppet på förfalldagen, under förutsättning att borgenären fullgjort sina lagstadgade och avtalsenliga skyldigheter” (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 oktober 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, punkt 32).
- 24 Vad gäller villkoren för att förfallen ränta vid sen betalning respektive det minsta fasta beloppet ska betalas, görs det varken i artikel 3.1 eller i artikel 6.1 i direktiv 2011/7 någon åtskillnad beroende på om de betalningar som inte har skett i tid följer av ett och samma avtal eller inte. Ordalydelsen i dessa bestämmelser kan således inte utgöra stöd för tolkningen att det minsta fasta beloppet om 40 euro, när ett enda avtal föreligger, endast ska betalas till borgenären en enda gång, som ersättning för indrivningskostnader, oberoende av antalet sena betalningar.
- 25 Detta konstaterande stöds av artikel 5 i direktiv 2011/7 som avser en situation som, vid tillämpningen av detta direktiv, är jämförbar med den situation som är i fråga i det nationella målet. Det framgår nämligen av denna artikel, jämförd med skäl 22 i direktivet, att när parterna

har kommit överens om en betalningsplan som fastställer de belopp som ska betalas genom avbetalningar, ska ett minsta fast belopp om 40 euro betalas, som ersättning för indrivningskostnader, för varje delbetalning som inte har betalats i tid.

- 26 Det framgår således av en bokstavlig och kontextuell tolkning av artikel 6.1 och 6.2 i direktiv 2011/7 att en borgenär som har fullgjort sina skyldigheter har rätt till det minsta fasta beloppet om 40 euro, som ersättning för indrivningskostnader, för varje på förfallodagen utebliven betalning för en handelstransaktion, som styrks av en faktura eller en likvärdig begäran om betalning, även när flera betalningar för leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster av periodisk karaktär vilka följer av ett och samma avtal är sena, förutom om gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 oktober 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, punkt 34).
- 27 För det tredje finner domstolen att denna tolkning av artikel 6 i direktiv 2011/7 bekräftas av direktivets syfte. Enligt direktivets artikel 1.1, jämförd med skäl 3, syftar direktivet inte bara till att avskräcka från sena betalningar genom att förhindra att de är ekonomiskt intressanta för gäldenären, på grund av den låga eller uteblivna ränta som fakturerats i en sådan situation, utan även till att på ett effektivt sätt skydda borgenären mot sådana sena betalningar genom att tillförsäkra borgenären en så fullständig ersättning som möjligt för de indrivningskostnader som han har haft. I skäl 19 i direktivet anges att indrivningskostnaderna också bör omfatta indrivning av administrativa kostnader och ersättning för interna kostnader till följd av sena betalningar och att syftet med ersättning i form av ett fast belopp bör vara att begränsa de administrativa och interna kostnaderna i samband med indrivning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 oktober 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, punkterna 35 och 36).
- 28 Sedd ur detta perspektiv kan den omständigheten att flera betalningar för leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster av periodisk karaktär vilka följer av ett och samma avtal är sena, inte leda till att det minsta fasta belopp som ska utges som ersättning för indrivningskostnader för varje sen betalning sätts ned till ett enda minsta fast belopp. En sådan nedsättning skulle först och främst innebära att artikel 6 i direktivet förlorade sin ändamålsenliga verkan. Såsom konstaterats i föregående punkt är syftet med denna bestämmelse inte bara att motverka sena betalningar, utan även att garantera ”ersättning för borgenärens egna indrivningskostnader”, och dessa kostnader tenderar att öka i proportion med antalet betalningar och belopp som gäldenären inte erlägger i tid. Vidare skulle en sådan nedsättning vara detsamma som att bevilja gäldenären ett undantag från regeln om borgenärens rätt till det fasta belopp som avses i artikel 6.1 i nämnda direktiv, utan något ”objektivt skäl” för att göra detta, vilket strider mot artikel 7.1 andra stycket c i samma direktiv. Denna nedsättning skulle slutligen innebära att gäldenären befriades från en del av den ekonomiska börda som följer av dennes skyldighet att för varje faktura som inte har betalats i tid utge det fasta belopp på 40 euro som föreskrivs i artikel 6.1 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 oktober 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, punkt 37).
- 29 Artikel 6.1 i direktiv 2011/7, jämförd med artikel 3 i samma direktiv, ska följaktligen tolkas så, att när ett och samma avtal föreskriver leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster av periodisk karaktär, vilka var och en ska betalas inom en viss tidsfrist, ska det minsta fasta beloppet om 40 euro betalas för varje sen betalning, som ersättning till borgenären för indrivningskostnader.

Rättegångskostnader

- 30 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (åttonde avdelningen) följande:

Artikel 6.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, jämförd med artikel 3 i samma direktiv,

ska tolkas så, att

när ett och samma avtal föreskriver leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster av periodisk karaktär, vilka var och en ska betalas inom en viss tidsfrist, ska det minsta fasta beloppet om 40 euro betalas för varje sen betalning, som ersättning till borgenären för indrivningskostnader.

Underskrifter